

Overordnet del

- verdier og prinsipper for grunnopplæringen

Øyvind Sørhus

rektor, Godalen videregående skole

LÆREPLAN

FOR GRUNNSKOLE,
VIDEREGÅENDE OPPLÆRING
OG VOKSENOPPLÆRING

GENERELL DEL

Det integrerte menneske

Opplæring har en rekke tilsynelatende motstridende formål:

- å bibeholde vår kulturs moralske fellesgods, dens omtanke for andre - og gi evne til å stå på sin egen kant;
- å gi fortrolighet med vår kristne og humanistiske arv - og kjæmskap til og respekt for andre religioner og trossett;
- å bryte med selvopptatthet og tro på den sterkeste rett - og gi styrke til å stå alene, gå på tvers og ikke legge seg flat eller bøye av for andres meninger;
- å utvikle selvstendige og uavhengige personligheter - og evne til å virke og arbeide i lag.

Opplæringen skal fremme allsidig utvikling av evner og egenart: til å handle moralsk, til å skape og virke, til å arbeide sammen og i harmoni med naturen. Opplæringen skal bidra til en karakterdannelse som gir den enkelte kraft til å ta hånd om eget liv, forplikte seg overfor samfunnslivet og omsorg for livsmiljøet.

Ja, vi elsker...

vi trenger en
ny
nasjonalsang!

Ja, vi elsker...

LÆREPLAN

FOR GRUNNSKOLE,
VIDEREGÅENDE OPPLÆRING
OG VOKSENOPPLÆRING

GENERELL DEL

vi trenger en
ny
nasjonalsang!

Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen

1. Opplæringens verdigrunnlag

Skolen skal bygge sin praksis på verdiene i opplæringslovens formålsparagraf.

Formålsparagrafen uttrykker verdier som samler Norge som samfunn. Verdiene er grunnlaget for vårt demokrati og skal hjelpe oss å leve, lære og arbeide sammen i en kompleks samtid og i møte med en ukjent framtid. De felles verdiene bygger på kristen og humanistisk arv og tradisjon. De kommer også til uttrykk i ulike religioner og livssyn, og de er forankret i menneskerettighetene.

Disse verdiene er grunnmuren i skolens virksomhet. De må gjøres levende og få betydning for hver enkelt elev i skolefellesskapet gjennom formidling av kunnskap og utvikling av holdninger og kompetanse. Verdiene skal prege skolens og lærernes møte med elevene og med hjemmene. Elevens beste skal alltid være et grunnleggende hensyn. Det vil alltid være spenninger mellom ulike interesser og syn. Lærere må derfor bruke sitt profesjonelle skjønn slik at den enkelte ivaretas best mulig i møte med fellesskapet.

Den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får en opplæring med basis i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. Verdiene i formålsparagrafen er også samiske verdier og gjelder i den samiske skolen. I samisk skole er det viktig å ha et allsamisk perspektiv og et urfolksperspektiv, og å legge vekt på materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji/duodje/duedtie og slekts- og familierelasjoner.

1.1 Menneskeverdet

Skolen skal sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det, legges til grunn for opplæringen og hele virksomheten.

Formålsparagrafen bygger på menneskeverdets ukrenkelighet og at alle mennesker er like mye verd, uavhengig av hva som ellers skiller oss. Når lærere viser omsorg for elevene og ser den enkelte, anerkjennes menneskeverdet som en grunnleggende verdi for skolen og samfunnet.

Menneskerettighetene har sitt grunnlag i menneskeverdet og er en viktig del av fundamentet for rettsstaten. De bygger på universelle verdier som gjelder for alle uansett hvem de er, hvor de kommer fra, og hvor de befinner seg. Barnekonvensjonen er en del av menneskerettighetene og gir barn og unge et særlig vern. Opplæringen må være i samsvar med menneskerettighetene, samtidig som elevene skal tilegne seg kunnskap om menneskerettighetene.

Likeverd og likestilling er verdier som er kjempet fram gjennom historien, og som fortsatt må ivaretas og forsterkes. Skolen skal formidle kunnskap og fremme holdninger som sikrer disse verdiene. Alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering. Elevene skal også gis likeverdige muligheter slik at de kan ta selvstendige valg. Skolen skal ta hensyn til mangfoldet av elever og legge til rette for at alle får oppleve tilhørighet i skole og samfunn. Vi kan alle oppleve at

LÆREPLAN

FOR GRUNNSKOLE,
VIDEREGÅENDE OPPLÆRING
OG VOKSENOPPLÆRING

GENERELL DEL

Det integrerte menneske

Opplæring har en rekke tilsynelatende motstridende formål:

- å bibeholde vår kulturs moralske fellesskaps, dens omstørke for andre - og gi evne til å stå på sine egne bein;
- å gi fortrolighet med vår kristne og humanistiske arv - og kjæmskap til og respekt for andre religioner og trossett;
- å bryte med selvopptatthet og tro på den sterkeste rett - og gi styrke til å stå alene, gå på tvers og ikke legge seg flat eller bøye av for andres meninger;
- å utvikle selvstendige og uavhengige personligheter - og evne til å virke og arbeide i lag.

Opplæringen skal fremme allsidig utvikling av evner og egenart: til å handle moralsk, til å skape og virke, til å arbeide sammen og i harmoni med naturen. Opplæringen skal bidra til en karakterdannelse som gir den enkelte kraft til å ta hånd om eget liv, forplikte seg overfor samfunnslivet og omsorg for livsmiljøet.

Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen

1. Opplæringens verdigrunnlag

Skolen skal bygge sin praksis på verdiene i opplæringslovens formålsparagraf.

Formålsparagrafen uttrykker verdier som samler Norge som samfunn. Verdiene er grunnlaget for vårt demokrati og skal hjelpe oss å leve, lære og arbeide sammen i en kompleks samtid og i møte med en ukjent framtid. De felles verdiene bygger på kristen og humanistisk arv og tradisjon. De kommer også til uttrykk i ulike religioner og livssyn, og de er forankret i menneskerettighetene.

Disse verdiene er grunnmuren i skolens virksomhet. De må gjøres levende og få betydning for hver enkelt elev i skolefellesskapet gjennom formidling av kunnskap og utvikling av holdninger og kompetanse. Verdiene skal prege skolens og lærernes møte med elevene og med hjemmene. Elevens beste skal alltid være et grunnleggende hensyn. Det vil alltid være spenninger mellom ulike interesser og syn. Lærere må derfor bruke sitt profesjonelle skjønn slik at den enkelte ivaretas best mulig i møte med fellesskapet.

Den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får en opplæring med basis i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. Verdiene i formålsparagrafen er også samiske verdier og gjelder i den samiske skolen. I samisk skole er det viktig å ha et allsamisk perspektiv og et urfolksperspektiv, og å legge vekt på materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji/duodje/duedtie og slekts- og familierelasjoner.

1.1 Menneskeverdet

Skolen skal sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det, legges til grunn for opplæringen og hele virksomheten.

Formålsparagrafen bygger på menneskeverdets ukrenkelighet og at alle mennesker er like mye verd, uavhengig av hva som ellers skiller oss. Når lærere viser omsorg for elevene og ser den enkelte, anerkjennes menneskeverdet som en grunnleggende verdi for skolen og samfunnet.

Menneskerettighetene har sitt grunnlag i menneskeverdet og er en viktig del av fundamentet for rettsstaten. De bygger på universelle verdier som gjelder for alle uansett hvem de er, hvor de kommer fra, og hvor de befinner seg. Barnekonvensjonen er en del av menneskerettighetene og gir barn og unge et særlig vern. Opplæringen må være i samsvar med menneskerettighetene, samtidig som elevene skal tilegne seg kunnskap om menneskerettighetene.

Likeverd og likestilling er verdier som er kjempet fram gjennom historien, og som fortsatt må ivaretas og forsterkes. Skolen skal formidle kunnskap og fremme holdninger som sikrer disse verdiene. Alle elever skal behandles likeverdig, og ingen elever skal utsettes for diskriminering. Elevene skal også gis likeverdige muligheter slik at de kan ta selvstendige valg. Skolen skal ta hensyn til mangfoldet av elever og legge til rette for at alle får oppleve tilhørighet i skole og samfunn. Vi kan alle oppleve at

Ja, vi elsker...

«Ja, vi elsker dette landet, som det stiger frem. Furet værbitt over vannet, med de tusen hjem!»

Ja, vi elsker...

«Ja, vi elsker dette landet, som det stiger frem. Furet værbitt over vannet, med de tusen hjem!»

«Vi har et positivt emosjonelt forhold til staten Norge, et land med lang kystlinje preget av eldre geologiske strukturer og med en befolkning på rundt 5 millioner innbyggere.»

Mer presist, men neppe egnet til å begeistre.

(Tore Brøyn, red. Bedre skole)

Ja, vi elsker...

«Ja, vi elsker dette landet, som det stiger frem. Furet værbitt over vannet, med de tusen hjem!»

Er det dette som skal til for at dette blir praktisk pedagogikk?

Mer presist, men neppe egnet til å begeistre.

(Tore Brøyn, red. Bedre skole)

Arbeidsdokument

Fra pynt til **aktiv bruk** i det daglige læringsarbeidet

Fra festtaler til **håndverktøy** i den kollektive utviklingen

§1-1. Formålet med opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong.

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Grunnmuren

Formålet med opplæringen

Ny overordnet del

Fagfornyelsen

- Gir et bredt mandat for opplæringen
- Ligger fast
- Utdyper verdiene i formålsparagrafen
- Gir prinsipper for læring og utvikling
- Gir prinsipper for skolens praksis
- Forny fagene i grunnskolen og gj.gående fag i videregående
- Læreplaner konsentrert om det viktigste
- Mer dybdelæring
- Verdier og prinsipper inn læreplaner for fag

Grunnmuren

Formålet med opplæringen

Ny overordnet del

Fagfornyelsen

*Helhet og
sammenheng*

↳ Må brukes sammen

Ny overordnet del

- Generell læreplan er erstattet med en ny overordnet del av læreplanverket
 1. Opplæringens verdigrunnlag
 2. Prinsipper for læring og utvikling
 3. Prinsipper for skolens praksis

Vedtatt september 2017. Gjeldende fra ??

Verdigrunnlaget

- Skolen skal sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det legges til grunn for opplæringen og hele virksomheten.
- Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap.
- Skolen skal bidra til at elevene blir nysgjerrige og stiller spørsmål, utvikler vitenskapelig og kritisk tenkning og handler med etisk bevissthet.
- Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette idéer til handling.
- Skolen skal bidra til at elevene utvikler naturglede, respekt for naturen og klima- og miljøbevissthet.
- Skolen skal gi elevene mulighet til å medvirke til å lære hva demokrati betyr i praksis.

Verdigrunnlaget

- Skolen skal sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det legges til grunn for opplæringen og hele virksomheten.
- Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap.
- **Skolen skal bidra til at elevene blir nysgjerrige og stiller spørsmål, utvikler vitenskapelig og kritisk tenkning og handler med etisk bevissthet.**
- Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette idéer i handling.
- Skolen skal bidra til at elevene utvikler naturglede, respekt for naturen og klima- og miljøbevissthet.
- Skolen skal gi elevene mulighet til å medvirke til å lære hva demokrati betyr i praksis.

Verdigrunnlaget

- Skolen skal sørge for at menneskeverdet og de verdiene som støtter opp om det legges til grunn for opplæringen og hele virksomheten.
- Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap.
- **Skolen skal la elevene utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang, og la dem få erfaring med å se muligheter og omsette idéer til handling.**
- Skolen skal bidra til at elevene utvikler naturglede, respekt for naturen og klima- og miljøbevissthet.
- Skolen skal gi elevene mulighet til å medvirke til å lære hva demokrati betyr i praksis.

Prinsipper for læring og utvikling

- Sosial læring og utvikling
- Kompetanse i fagene
- Grunnleggende ferdigheter
- Å lære å lære
- Tverrfaglige temaer
 - Folkehelse og livsmestring
 - Demokrati og medborgerskap
 - Bærekraftig utvikling

Skolen handler ikke bare om hva elevene skal gjøre etterpå.

Skolen er en kvalifiseringsarena, men vi har også et langt bredere lærings- og dannelsesoppdrag.

Sosial læring og utvikling

Å lære å lytte til andre og samtidig argumentere for egne syn gir elevene et grunnlag for å håndtere uenighet og konflikter, og for å søke løsninger i fellesskap.

Alle skal lære å samarbeide, fungere sammen med andre og utvikle evne til medbestemmelse og medansvar.

Sosial læring og utvikling

*Elevens identitet og selvbylde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. **Faglig læring kan ikke isoleres fra sosial læring.***

I det daglige arbeidet spiller derfor elevenes faglige og sosiale læring og utvikling sammen.

Dagens unge

Våre elever er ikke ferdig utlært!

- Hverken faglig eller sosialt → *vi må bygge kompetanse*

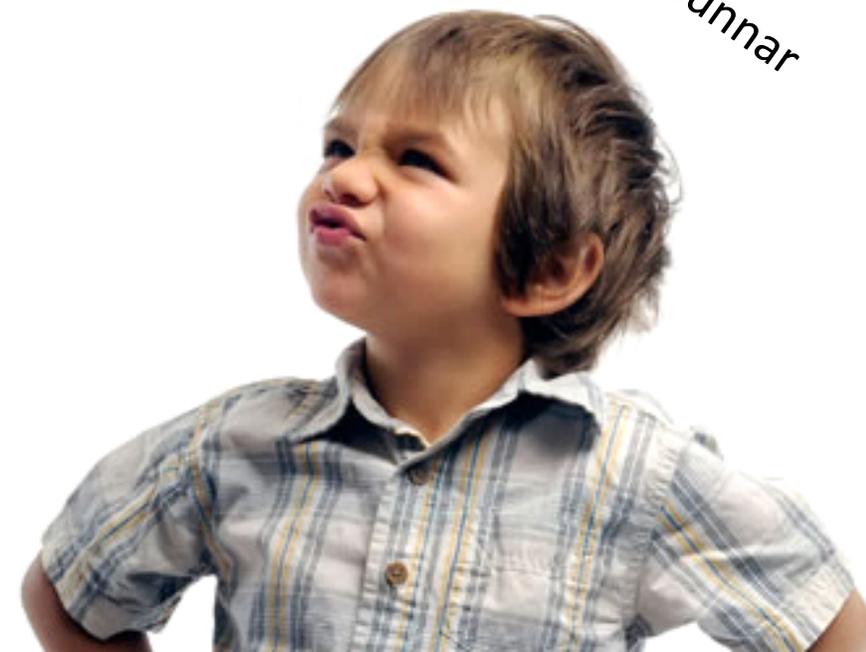
Linn Grete

Gjermund

Nils Gunnar

Bygge sosial kompetanse

- Det handler ikke bare om å regulere adferd, men en læringsprosess
 - fokus på å lære elevene til å bli selvregulerte
- Vi skal bygge kompetanse – faglig og sosial
 - inkludere den sosiale kompetansen i det faglige læringsarbeidet

Risiko og kontroll

Risiko og kontroll

Risiko og kontroll

Fokusskifte

Regulering
Innramming
Kontroll

Refleksjon
Adferdsendring

Utvikling
Ny kompetanse

Sanksjoner

Veiledning

Læring

...å hjelpe elever som tar uheldige valg, ikke føler seg inkludert, eller som strever med å lære det som er ønsket og forventet.

Utfordringer

Spesifiseringsgrad av sosial og emosjonelle dimensjoner er veldig lav - bekymringsfullt.

Fare at man skiller det kognitive fra det sosiale og emosjonelle, noe vi vet fra praksis ikke er en riktig modell.

(Sten Ludvigsen)

Systematisk...

Øke profesjonaliteten i kompetansebyggingen også for den sosiale kompetansen. Med mål og kriterier. Systematisk og profesjonelt

..og profesjonelt

Profesjonaliteten bygger på vårt felles verdigrunnlag og kunnskapsgrunnlag

- profesjonaliteten og den profesjonelle dømmekraften må utvikles sammen med andre i fellesskap.

Education 2030

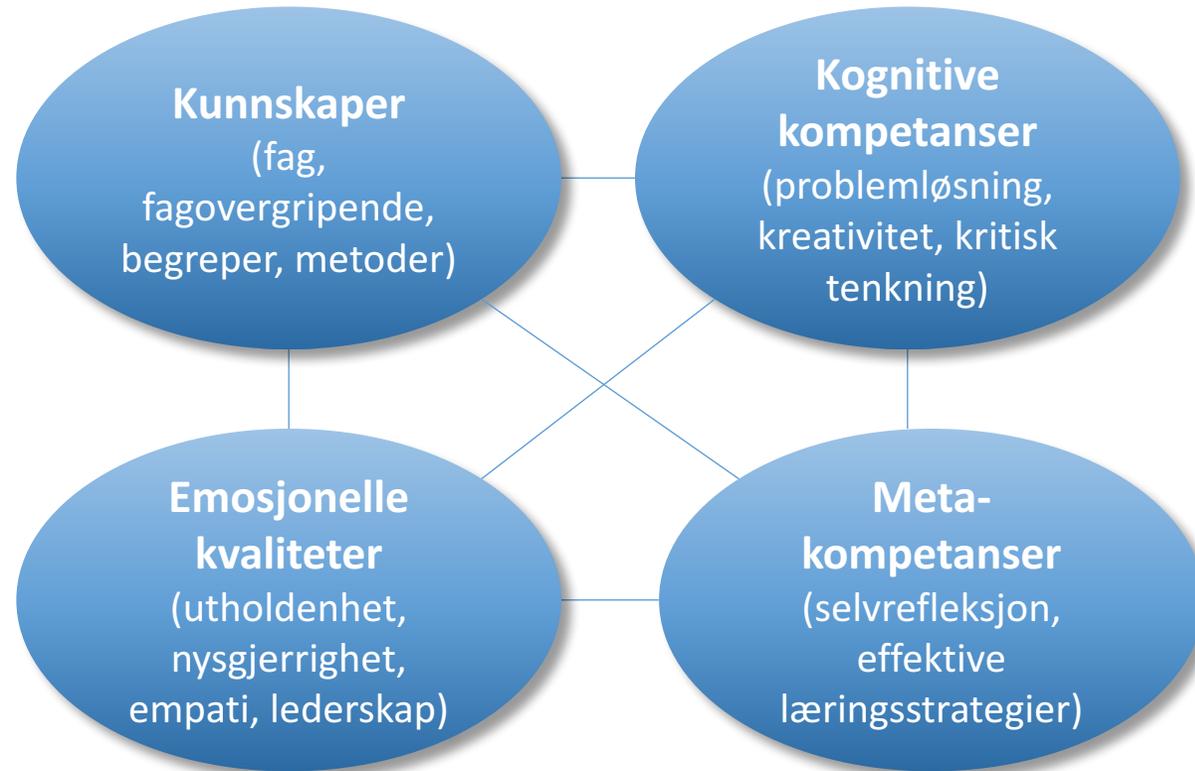
Digitalisering endrer hverdagen og omgivelsene våre - og da hvordan elevene må lære.

Hva slags kvalifikasjoner må vi gi elevene?

Hvordan utvikle mindset som gir deg mulighet til å utvikle deg i et helt liv.

Education 2030

*Læring i dag
for i morgen*

Anything that is routine
or repetitive will be
automated.

Minouche Shafik
Director, London School of Economics

Å lære å lære

Skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring, forstår sine egne læringsprosesser og tilegner seg kunnskap på selvstendig vis.

*Når elevene forstår sine egne læringsprosesser og sin faglige utvikling, bidrar det til selvstendighet og mestringsfølelse. Opplæringen skal fremme elevenes motivasjon, holdninger og læringsstrategier, og legge **grunnet for læring hele livet.***

Dybdelæring

Dybdelæring betyr at elevene gradvis og over tid utvikler sin forståelse av begreper og sammenhenger innenfor et fag.

Elevenes læringsutbytte øker når de gjennom dybdelæring utvikler en helhetlig forståelse av fag og ser sammenhengen mellom fag, samt greier å anvende det de har lært, til å løse problemer og oppgaver i nye sammenhenger.

St.meld. 28: «Fag – fordypning - forståelse»

Dybdelæring

Dybdelæring i fag innebærer å anvende kunnskaper og ferdigheter på ulike måter, slik at elevene over tid kan mestre ulike typer faglige utfordringer individuelt og i samspill med andre.

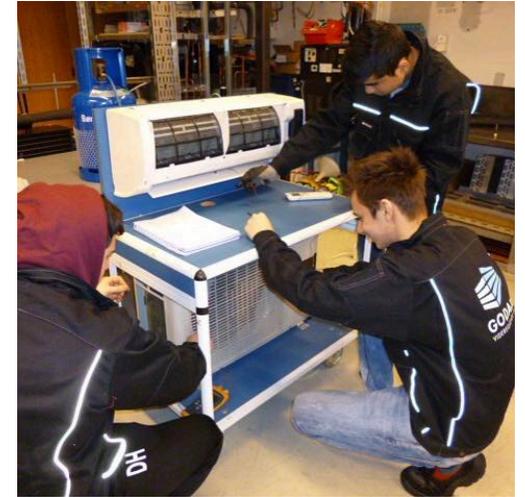
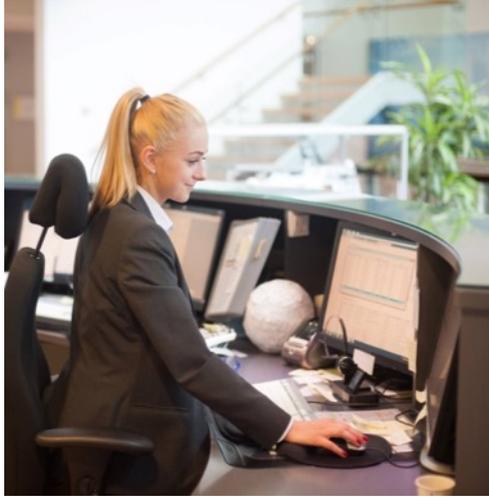
Spenningsfeltet

- Vi har et fag / en læretid om 1-2 år de skal forberedes til – samtidig skal de forberedes til et arbeidsliv i endring også om 10-30 år
- De har eksamener og faglige kompetansemål de skal vurderes i forhold til – samtidig er kanskje den viktigste forventningen i arbeidslivet at de kan fremstå som sosialt kompetente og reflekterte.

- Nå er den overordnede delen av læreplanen fastsatt.
Men veien videre er vel så viktig.
Hvordan skal vi ta i bruk overordnet del og hvordan skal vi få til et verdiløft i skolen?

Torbjørn Røe Isaksen

#yrkesfagligstolthet